

Fotó: Bv. fotó

Engelsdörfer Dávid

SZOLGÁLATI KUTYÁK ALKALMAZÁSA A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET KÖTELEKÉBEN

Use of service dogs in the Hungarian Prison Service

A publikáció a szolgálati kutyák büntetés-végrehajtási szervezetben betöltött szerepét és alkalmazásuk fejlődését mutatja be történeti és gyakorlati megközelítésben.

A tanulmány részletezi a szabályozás fokozatos kiépülését, amely egységes keretet adott a kutyák tartásának és alkalmazásának. A jelenlegi helyzetben a szolgálati kutyák már a büntetés-végrehajtás biztonsági rendszerének integrált elemei, amelyek nemcsak az őrző-védő feladatokban, hanem a kábítószer és az egyéb tiltott tárgyak felderítésében, valamint a fogvatartás biztonságának fenntartásában is fontos szerepet töltenek be.

Az írás kitér a kiképzés, a kutyavezetők és a szakmai követelmények jelentőségére is, hangsúlyozva, hogy a hatékony alkalmazás alapja a megfelelően szabályozott rendszer, a korszerű képzés és a folyamatos szakmai fejlesztés. Összességében a szolgálati kutyák komplex és nélkülözhetetlen biztonsági elemként vannak jelen napjainkban a büntetés-végrehajtásban.

Kulcsszavak: kutyavezető, szolgálati kutya, képzés, biztonság, jogszabályi háttér

The publication presents the role of service dogs in the prison system and the development of their application from a historical and practical perspective.

The study details the gradual development of regulations that provided a unified framework for the keeping and use of dogs. In the current situation, service dogs are already an integrated element of the prison security system, playing an important role not only in guarding and protecting tasks, but also in detecting drugs and other prohibited items, and in maintaining the security of detention.

The article also discusses the importance of training dog handlers and professional requirements, emphasizing that the basis for effective application is a properly regulated system, modern training and continuous professional development. Overall, service dogs are present as a complex and indispensable security element in prisons today.

Keywords: dog handler, service dog, training, security, legal background

A szolgálati kutya alkalmazásának történeti bemutatása a büntetés-végrehajtási szervezet vonatkozásában

A kezdetek

A 70-es években a büntetés-végrehajtás szervezeti egységeinél dokumentálták, hogy az intézetek külső őrzését kutyák alkalmazásával erősítették meg. Pár év múlva a kutyák nyomkövető és járőr-kutyaként való képzését is célul tűzték ki. Ekkoriban a technikai berendezések még nem voltak alkalmasak a bv. intézetek teljes körű biztonságos őrzésére, ezért a szolgálati kutyák alkalmazása egyre fontosabbá vált, mivel azok kiválóan kiegészítették a meglévő eszközöket. Az első lépések szabályozás nélkül zajlottak, és sokszor egyedi ötletekkel, valamint a kutyavezetők és elkötelezett parancsnokok közreműködésével történtek, akik saját módszereiket alkalmazták a képzés során. Az őr-kutyák az intézetek szektorokra osztott külső területein – gyakran két kerítés között – teljesítettek szolgálatot. Feladatuk a fogvatartottak szökésének és a kívülről történő behatolásnak a megakadályozása volt. A kutyák alkalmazása kapcsán azonban problémák adódtak, mivel azok sok esetben nem voltak megfelelően kiképezve a feladatok ellátására. Néhány kutya olyan mértékű agresszív viselkedést mutatott, hogy biztonságos megközelítésük és ellátásuk nem volt megoldható. Más kutyák viszont túl barátságosak voltak, ami azt eredményezte, hogy bárki könnyen a közelükbe léphetett, így hatékonyságuk az esetleges bevetések során csak a véletlenül múltott. A fejlődés és a szabályozás szükségességét felismerve 1979-ben – a megfelelő működés és alkalmazás biztosítása érdekében – a *Büntetés-végrehajtási Szabályzatról* szóló 8/1979. számú IM rendeletbe foglalták a szolgálati kutyák tartásával, alkalmazásával kapcsolatos előírásokat.

A jelen

Napjainkban a magyar büntetés-végrehajtási szervezet biztonsági rendszerének szerves részét képezik a szolgálati kutyák, amelyek alkalmazása egyszerre szolgálja a fogvatartás biztonságának fenntartását és a személyi állomány védelmét. Ezek az állatok speciális képzésük által képesek a bv. intézetek sajátos közegében történő munkavégzésre, ahol fegyelmességük és kifinomult érzékszerveik technikai eszközökkel nem pótolható előnyt jelentenek. A sikeres szolgálat alapja a kutyavezető és a kutya közötti szoros bizalmi kapcsolat, amely a közös kiképzés és a folyamatos gyakorlatozás során alakul ki. A kutyás szolgálat így nemcsak hatékony kényszerítő és felderítő eszköz, hanem a dinamikus biztonság egyik fontos eleme is a hazai bv. intézetekben.

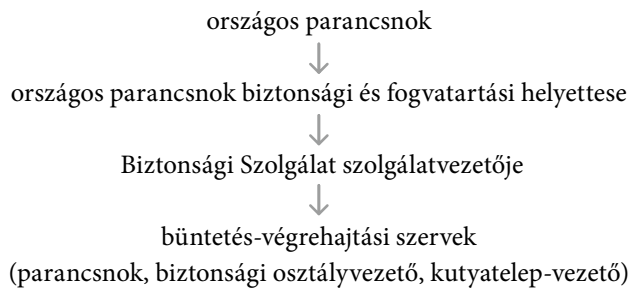

1. kép: Szolgálati kutya és vezetője¹

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyás szolgálata

Szervezeti felépítés a kutyás szolgálat irányítása szempontjából

Szervezeti struktúra a kutyás szolgálat irányításában:

A szolgálati kutyás tevékenység szakirányítását, a képzések, vizsgák megszervezését, a beszerzést és a selejtezést a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatának állományába tartozó egy fő kiemelt főreferens végzi.

1 Forrás: Bv. fotó

Kutyavezetői állomány

Azoknál a bv. szerveknél, ahol a kutyavezetői állomány eléri a két főt, ott kutyatelepeket kell létesíteni. A kutyatelepek működtetését és a kutyavezetők közvetlen szakmai irányítását a kutyatelep-vezetők látják el. A büntetés-végrehajtási szervezeten belül összesen 20 bv. intézet rendelkezik szolgálati kutyával.

Kutyavezető a bv. szervezet azon véglegesített hivatásos állományú tagja lehet, aki a szükséges képzés elvégzése és a vizsga sikeres teljesítése után kutyavezetői kinevezést kap, és ezzel párhuzamosan a beosztásához szolgálati kutyát rendszeresítenek. Országosan a kutyavezetői állomány létszáma 110 fő².

Bv. szerv	Kutyavezetői létszám (fő)
Állampusztai Országos Bv. Intézet	7
Baranya Vármegyei Bv. Intézet	3
Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Bv. Intézet	9
Budapesti Fegyház és Börtön	9
Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokága	8
Csengeri Országos Bv. Intézet	8
Fővárosi Bv. Intézet	10
Kiskunhalasi Országos Bv. Intézet	4
Közép-dunántúli Országos Bv. Intézet	6
Márianosztrai Fegyház és Börtön	1
Pálhalmai Országos Bv. Intézet	6
Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön	2
Sopronközhidai Fegyház és Börtön	2
Szegedi Fegyház és Börtön	9
Szombathelyi Országos Bv. Intézet	5
Tiszalóki Országos Bv. Intézet	7
Tököli Országos Bv. Intézet	4
Váci Fegyház és Börtön	5
Veszprém Vármegyei Bv. Intézet	5

1. táblázat: Szolgálati kutyával rendelkező bv. szervek és a kutyavezetői állomány 2026. január 15-én

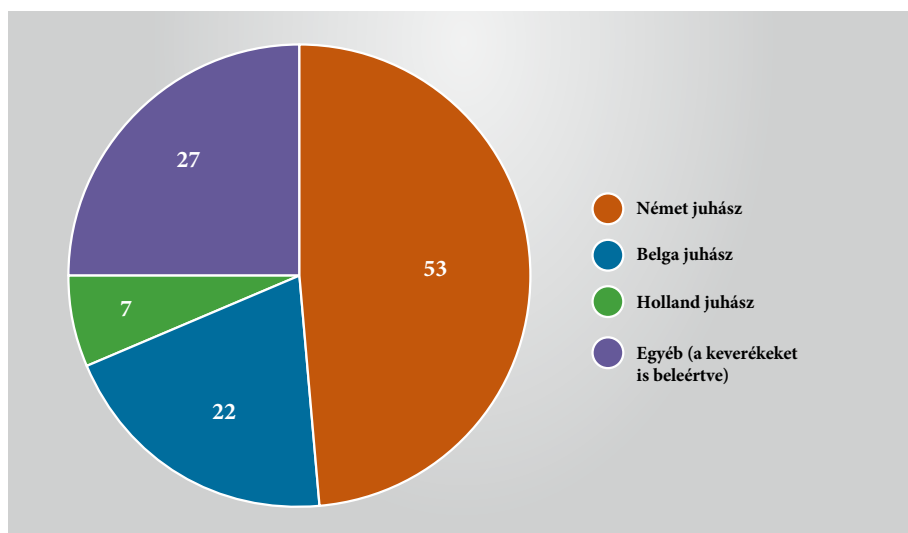
A kutyavezetők feladatköre rendkívül összetett, hiszen a szolgálati feladatok precíz végrehajtása mellett teljes körű felelősséggel tartoznak a rájuk bízott állat egészségéért és szakszerű alkalmazásáért. Munkájuk során folyamatosan gondoskodniuk kell az eb ápolásáról, ételmezéséről és megfelelő egészségügyi állapotáról, biztosítva, hogy az állat mindig alkalmas legyen a szolgálatteljesítésre. A szakmai felkészültség fenntartása érdekében a kutyavezető köteles kutyájával együtt részt venni az előírt

2 2026. január 15.

képzéseken, továbbképzéseken és minősítéseken, emellett önállóan is végeznie kell a kutya szinten tartó képzéseit.

Szolgálatikutya-állomány

A szolgálatikutya-állomány létszáma 109 egyed³. Fajta szerinti megoszlásban túlnyomó többségben német juhász, belga juhász és ezek keverékei kerülnek alkalmazásra, de a bv. intézeteknél holland juhász, rottweiler, magyar vizsla, jagd terrier és foxterrier fajtájú ebek is teljesítenek szolgálatot. Amennyiben az állományba vételhez szükséges kritériumoknak az egyed megfelel, úgy nem szükséges, hogy a felsorolt fajták képviselője legyen ahhoz, hogy szolgálati kutyává váljon.

1. ábra: Szolgálati kutyák fajta szerinti megoszlása 2026. január 15-én (egyed)

Életkorukat tekintve az ebek átlagosan 10 éves korukig teljesítenek szolgálatot a büntetés-végrehajtás kötelékében. Nyugállományba történő helyezésüket követően jellemzően a kutya vezetőjének otthonában kerülnek elhelyezésre, de nem ritka, hogy a személyi állomány más tagja fogadja örökbe az idős egyedeket.

1 éves	2-6 éves	7-9 éves	10 éves
5	51	50	3

2. táblázat: Szolgálati kutyák életkor szerinti megoszlása 2026. január 15-én (egyed)

3 2026. január 15.

A szolgálati kutya képzettség szerint lehet járőr, kábítószer-kereső, nyomkövető, személykereső, technikaeszköz-kereső és speciális műveleti, elfogó kutya. A 2026-os adatok alapján az állomány 70%-a járőr, míg a fennmaradó 30% kereső feladatokat lát el.

Képzettség	Egyed
Őr-járőr	78
Kábítószer-kereső	27
Nyomkövető	3
Technikaeszköz-kereső	1

3. táblázat: Szolgálati kutyák képzettség szerinti megoszlása 2026. január 15-én

Szolgálati kutyák beszerzése

Szolgálati kutya vásárlással beszerezhető tenyésztőszervezetektől, társ rendvédelmi szervektől, gazdasági társaságoktól, külföldi személyektől (külföldi bv. szerv közreműködésével), egyéni vállalkozóktól, valamint magánszemélyektől. A bv. szervezet részére megvásárlásra felkínált kutyák beszerzését szakmai bizottság végzi, melynek elnökét és tagjait a Biztonsági Szolgálat vezetője jelöli ki.

Őrző-védő munkára elsősorban német juhászkutya, malinois és holland juhászkutya fajták vagy ezek keverékei szerezhetők be, keresőmunkára vadász- és egyéb fajtájú kutyák is rendszeresíthetők, viszont a Biztonsági Szolgálat vezetőjének engedélyével a fentiekben felsorolt fajtáktól el lehet térni, amennyiben a bizottság által végrehajtott szemle során a felvezetett egyed az alkalmazási területhez szükséges, korának megfelelő ösztönös adottságokkal rendelkezik.

Az egyedek életkorára és képzettségi szintjére tekintettel az alábbi kategóriákba tartozó, a meghatározott szakmai követelményeknek megfelelő kutyák szerezhetők be.

I. csoport	II. csoport	III. csoport	IV. csoport
2-3 hónapos közötti	4-7 hónapos közötti	8-12 hónapos közötti	13-36 hónapos közötti

4. táblázat: Beszerzési életkori csoportok

Amennyiben a bizottság a kutyát előzetesen alkalmasnak tartja szolgálati feladatok ellátására, és az eladóval létrejön a megállapodás, akkor a bv. szerv – saját beszerzésű kutya esetén – 30 napos időszakra, előszerződés megkötése mellett egészségügyi és szakmai megfigyelésre átveszi az állatot, vagy átadja azt a szakoktátónak. Ezen időszak alatt a Biztonsági Szolgálat által kijelölt állatorvossal el kell végeztetni a szükséges vizsgálatokat, majd azok eredményét állatorvosi szakvéleményben rögzíteni. Az állatorvosi költségek a bv. szervet terhelik. A kutya a karanténidőszak lejártát követően,

az egészségügyi és szakmai alkalmasságának igazolása esetén, adásvételi szerződés megkötésével beszerezhető.

A büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak képzése

Szolgálati kutyák képzése

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyavezető-képzési rendszere 2016-ban jelentős mérföldkőhöz érkezett. Korábban a nyomkövető és kábítószer-kereső kutyák és vezetőik felkészítését a rendőrség, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szakemberei végezték, míg a járőr-kutyák oktatása a bv. intézetek saját kutyatelepein zajlott. 2016-tól kezdődően a szervezet képzési struktúrája átalakult: azóta a büntetés-végrehajtás teljeskörűen, önálló hatáskörben végzi mind a szolgálati kutyák, mind vezetőik szakmai felkészítését. A képzéseket a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Biztonsági Szolgálatának állománya szervezi és hajtja végre a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet baracskai objektumának területén 2024-ben kialakított kiképzőközpontban.

2. kép: Szolgálati kutyák képzése⁴

A 2023-as évben a szolgálati kutyák képzésének, az oktatott tantárgyak körének és az éves minősítő vizsgák követelményeinek teljes körű szabályozása érdekében kiadásra került a szolgálati kutyavezetők és szolgálati kutyák tanulmányi és vizsgaszabályzata. A szabályzatban foglaltak alapján a tanfolyami képzések időtartama szakirányonként eltérő.

4 Forrás: Bv. fotó

Szakirány	Óraszám	Időtartam
Járőr kutyavezető szak	560 óra	14 hét
Kábítószer-kereső kutyavezető szak	720 óra	18 hét
Személykereső kutyavezető szak	640 óra	16 hét
Nyomkövető kutyavezető szak	960 óra	24 hét
Speciális (műveleti, kutató és elfogó) kutyavezető szak	400 óra	10 hét

5. táblázat: Kutyavezetői képzések órászámai

A tanfolyami képzések legkorábban a kutyák egy éves korában kezdődhetnek meg. A képzésekre beiskolázott kutyavezetők és szolgálati kutyák elsajátítják az alapvető, szolgálatellátáshoz szükséges őrző-védő, kereső és engedelmességi feladatokat.

A gyakorlati feladatokon túl az elméleti oktatás is nagy hangsúlyt kap a képzések során. A hallgatók a tantermi foglalkozásokon kynológiai⁵, etológiai, kiképzésméleti, intézkedéstaktikai, a szolgálati kutyák alkalmazásával összefüggő jogi és alapvető állategészségügyi ismeretekre tesznek szer.

Szolgálati kutyák éves minősítése

Az éves minősítés rendszere a büntetés-végrehajtási szervezet kutyás állományának folyamatos szakmai kontrollját biztosítja. Az éves minősítés fő szabály szerint egy évig, de legfeljebb a minősítést követő év utolsó napjáig érvényes. Kivételt képeznek ez alól a speciális feladatokat ellátó – műveleti, kutató és elfogó – kutyák, amelyek esetében a minősítést szigorúbb időközönként, hathavonta kell elvégezni.

A képzési szakoknak megfelelő továbbképzések időtartama:

- járőr és speciális (műveleti, kutató és elfogó): 2 nap;
- személykereső: 1 hét;
- kábítószer-kereső: 1 hét;
- nyomkövető: 2 hét.

A minősítő vizsgán egy bírónál egyidejűleg legfeljebb 12 kereső- vagy 16 őrző-védő kutya vehet részt. Amennyiben a kutya nem éri el legalább a „megfelelő” (61%) szintet, a kutyavezető számára pótvizsga-lehetőséget kell biztosítani, amelyet legkorábban 30 nap elteltével tarthatnak meg. Sikertelen pótvizsga esetén a kutyavezető az adott kutyával nem foglalkoztatható tovább kutyavezetői munkakörben, a szolgálati kutya további

5 A szó a görög „kynos” (kutya) és „logia” (tudomány) szavakból ered. A kutyák tudományos tanulmányozásával foglalkozó terület, amely magában foglalja a kutyaajták fejlődésének, viselkedésének, és a kutyák és emberek közötti interakciók vizsgálatát.

alkalmazhatóságát pedig külön felül kell vizsgálni. A minősítő vizsgák szervezéséért és végrehajtásáért a Biztonsági Szolgálat felel.

A büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak alkalmazása

Őr-járőr szolgálati kutya

A járőr-kutyák elsődleges feladata a rend fenntartása, a fizikai biztonság garantálása és a rendkívüli események megakadályozása, felszámolása. Alkalmazásuk a bv. intézetek falain belül és kívül egyaránt a prevenció leghatékonyabb eszköze, hiszen pusztán jelenlétükkel is képesek megelőzni az intézet biztonságos működését veszélyeztető események bekövetkezését.

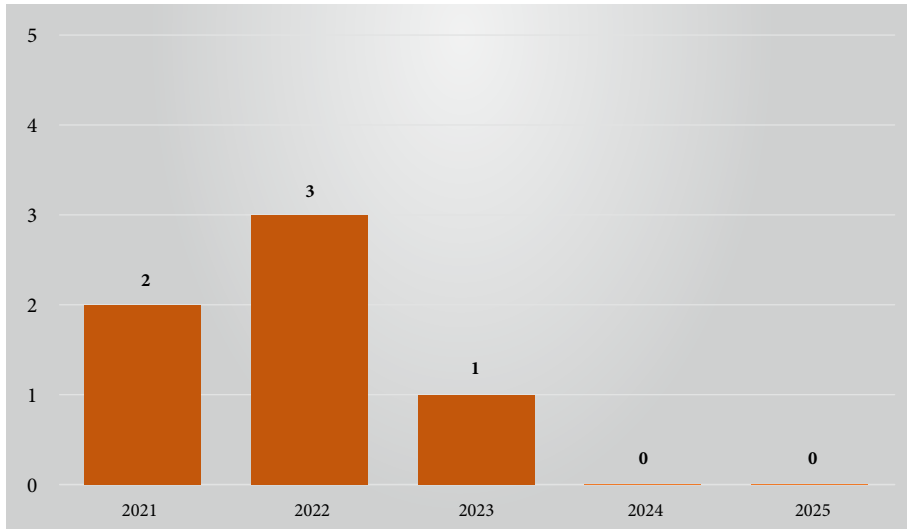
A járőrszolgálatra alkalmas kutyák kiválasztása szigorú szempontok alapján történik: a kiváló fizikai állóképesség mellett elengedhetetlen a stabil idegrendszer és a magas szintű ösztönadottságok megléte. A képzés során a kutya és vezetője egy elválaszthatatlan egységgé kovácsolódik, ahol az állat megtanulja a különféle eszközökkel – például a szájkosárral – való munkát, valamint az őrző-védő feladatok pontos végrehajtását. A járőr-kutyák felé támasztott egyik legfontosabb elvárás a fegyelmezettség, hiszen az állatnak még extrém stresszhelyzetben vagy zajos környezetben is azonnal és maradéktalanul végre kell hajtania vezetője utasításait. Jelen vannak a fogvatartottak szabadlevegőn tartózkodásakor, a munkáltatási helyszíneken és az intézeten kívüli programok biztosításakor is. Kiemelt szerepük van továbbá a szállítások és az előállítások során, ahol a szökés megakadályozása, valamint a személyi állomány védelme a fő feladatuk. A járőr-kutyák alkalmazása jelentősen hozzájárul a belső rend fenntartásához is: egy esetleges csoportos ellenszegülés vagy verekedés esetén a kutyás egység megjelenése gyakran önmagában elegendő a helyzet normalizálásához. A járőr szolgálati kutya alkalmazása pszichikai és fizikai gátat emel a jogsértések elé. Sokoldalúságuk révén részt vesznek az objektumok külső és belső őrzésében, és minden olyan tevékenységben, ahol a fokozott biztonsági kockázat indokolja a jelenlétüket.

Alkalmazható:⁶

- helyiségek, területek ellenőrzésére;
- a kutyavezető intézkedésének biztosítására;
- járőr vagy járőr-csoport intézkedésének biztosítására, megerősítésére;
- csoportos fogvatartotti programok, tevékenységek biztosítására;

6 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

- fogvatartottak foglalkoztatásának biztosítására;
- fogvatartott előállításának, bv. szerven kívüli mozgatásának biztosítására;
- fogvatartott szökésének megakadályozására, szökött fogvatartott felkutatására, elfogására;
- a személyi állomány és a fogvatartott életének, testi épségének megővésére;
- kötelékben történő fellépés esetén;
- a bv. szerv és a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás szétosztatására;
- kényszerítő eszközként.

2. ábra: Szolgálati kutyák kényszerítő eszközként történő alkalmazása 2021 és 2025 között (eset)

Kábítószer-kereső szolgálati kutya

A kábítószer-kereső szolgálati kutyák nem csupán kiegészítői a technikai eszközöknek, hanem olyan élő „műszerek”, amelyek precizitása és megbízhatósága sok esetben felülmúlja a legmodernebb eszközöket is. A kábítószer-mentes környezet biztosítása a bv. intézetekben elengedhetetlen a fogvatartás biztonságának fenntartásához, ebben a folyamatban pedig a keresőkutyák a prevenció és a felderítési tevékenységekben vesznek aktívan részt.

3. kép: Kábítószer-kereső kutya szolgálatellátás közben⁷

A szolgálati feladatokra való felkészítés már kölyökkorban elkezdődik, ahol a legfontosabb szempont a kiemelkedő zsákmányszerző ösztön és a stabil idegrendszer. A kutya számára a kábítószer keresése valójában egy izgalmas, jutalmazáson alapuló játék: a kiképzés során megtanulják jelezni a legkülönbözőbb tiltott szereket, köztük a „klasszikus” kábítószereket (marihuána, hasis, kokain, heroin, amfetamin) és az egyre elterjedtebb új típusú pszichoaktív anyagokat is. A társ rendvédelmi szervekhez hasonlóan a büntetés-végrehajtás kötelékében szolgálatot teljesítő kutyák többsége is úgynevezett passzív jelzést alkalmaz, ami azt jelenti, hogy a kábítószer észlelésekor nem kaparással vagy ugatással, hanem néma, merev megállással, leüléssel vagy lefekvéssel jelzik az anyagokat. Ez a módszer különösen előnyös a személyek vagy csomagok ellenőrzésekor, mivel elkerülhetővé teszi a felesleges károkozásokat és az esetleges sérüléseket. A kábítószer-kereső egységek munkája az intézet működésének szinte minden szegletére kiterjed. Rendszeresen részt vesznek a zárkák és a közösségi terek átvizsgálásában, ahol olyan rejtékhelyeken is képesek megtalálni a tiltott anyagokat, amelyek a személyi állomány számára láthatatlanok maradnának. A kutyák emellett hatékonyan szűrik a beérkező csomagokat, leveleket, sőt a gépjárműforgalmat is, így komplex védelmi hálót alkotnak.

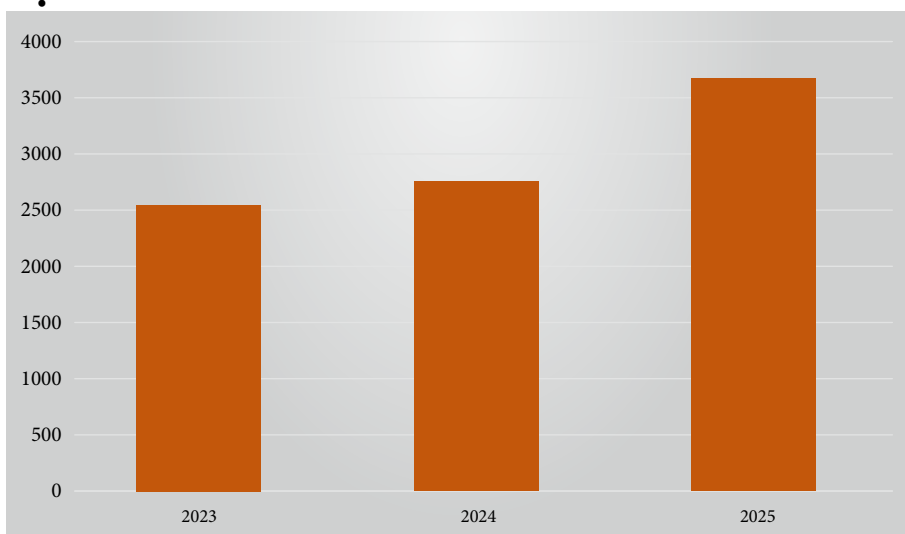
A siker valódi kulcsa azonban a kutya és a kutyavezető közötti szimbiózisban rejlik. A vezetőnek tökéletesen ismernie kell társa minden rezdülését, hiszen a kutya hatékonysága nagyban függ a pillanatnyi kondíciójától. A párosok rendszeresen szinten tartó képzéseken és továbbképzéseken vesznek részt, ezzel is elősegítve hatékonyságukat.

⁷ Forrás: Bv. fotó

A kábítószer-kereső kutyák néma, de határozott jelenléte a garancia arra, hogy a bv. intézetek biztonsága és kábítószer-mentessége hosszú távon is fenntartható maradjon.

Alkalmazható:⁸

- épületek, helyiségek;
- zárkák;
- munkahelyek;
- fogvatartottak által használt egyéb helyiségek, területek;
- járművek, rakományok;
- postai küldemények;
- személyes használati tárgyak, csomagok, levetett ruhadarabok átvizsgálására;
- speciális képzés esetén, közvetlenül személyen történő kutatásra.
-

3. ábra: Kábítószer-kereső szolgálati kutya alkalmazása 2023 és 2025 között (eset)

Nyomkövető szolgálati kutya

Míg a járőr-kutyák a közvetlen rendfenntartásért, a kábítószer-keresők pedig a tiltott szerek felkutatásáért felelnek, a nyomkövető kutyák feladata egy esetleges szökés után a szökési útvonal pontos rekonstrukciója.

A mindennapi élet során elkerülhetetlen a környezettel, a használati tárgyakkal és a talajjal való folyamatos, közvetlen érintkezés. Ez a fizikai kontaktus az emberi szervezet

8 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

egyedi biológiai sajátosságai révén jellegzetes szagnyomok visszahagyását eredményezi a különböző felületeken. Bár ezek a szagmolekulák hosszabb-rövidebb ideig megmaradnak a környezetben, az emberi szaglószer és a jelenlegi technikai berendezések érzékenysége nem elégséges a kimutatásukhoz. Éppen ezért a rendvédelmi feladatok során „élő szagelemző műszerként” alkalmazzuk a nyomkövető kutyákat, amelyek kivételesen fejlett szaglással képesek a legkisebb szagkoncentrációt is érzékelni és jelezni. Ezek az állatok alkalmasak arra, hogy az emberi szem számára láthatatlan szagmolekulákat követve akár órákkal korábban hagyott nyomokat is azonosítsanak, áthidalva ezzel a modern technológia korlátait (Janza et al., 2000). A nyomkövető kutyák képzése az egyik legidőigényesebb és legösszetettebb folyamat, hiszen az állatnak meg kell tanulnia különválasztani a releváns szagnyomot a figyelmet elvonó ingerektől. A büntetés-végrehajtásnál ezeket az állatokat elsősorban szökési kísérletek utáni „forró nyomon” üldözésre alkalmazzák. A nyomkövetés során a kutya a szagokat változatos terepviszonyok között is képes követni, legyen szó betonról, erdős területről vagy mezőgazdasági művelés alatt álló földekről. A feladatvégzés során a kutya és vezetője közötti összhang kritikus jelentőségű. A kutyavezetőnek nemcsak a terepet kell figyelnie, hanem tökéletesen kell olvasnia az állat jelzéseiből: észre kell vennie, ha a kutya „levált” a nyomról, ha elfáradt, vagy ha irányváltást jelez. A nyomkövető munka hatalmas mentális és fizikai koncentrációt igényel mind a kutyavezetőtől, mind a szolgálati kutyától.

A magyar büntetés-végrehajtásnál alkalmazott nyomkövetők rendszeres szituációs gyakorlatokon vesznek részt, ahol imitált szökési helyzetekben tesztelik gyorsaságukat és pontosságukat. Összességében elmondható, hogy a nyomkövető szolgálati kutyák speciális képességeik által váltak pótolhatatlanná a modern büntetés-végrehajtásban, hiszen ott is képesek eredményt felmutatni, ahol a biztonságtechnikai rendszerek hatóköre már véget ér.

Alkalmazható⁹:

- emberi szagnyom követésére;
- szökött, elrejtőzött fogvatartott útvonalának felderítésére, a személy felkutatására;
- a nyomhoz tartozó tárgyak felkutatására.
- Társ rendvédelmi szervek felkérése esetén:
 - bűncselekmény helyszínének, az elkövető útvonalának, a nyomhoz tartozó tárgyaknak a felderítésére;
 - eltűnt személy felkutatására.

9 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

Jogszábeli háttér

A szolgálati kutyával végrehajtható biztonsági tevékenységek jogszerűsége és kényszerítő eszközként való alkalmazása törvényi szinten kerül szabályozásra.

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

A büntetés-végrehajtási szervezet rendeltetését és alapvető feladatait az 1995. évi CVII. törvény határozza meg, amelynek végrehajtásához a szolgálati kutyák alkalmazása nélkülözhetetlen eszköznek minősül; a jogszábeli emellett nevesíti a kutyák kényszerítő eszközként való igénybevételeének lehetőségét is, megteremtve ezzel a tevékenység szervezeti és jogi alapjait.

„1995. évi CVII. törvény 21. §:

- (1) Szájkosárral ellátott szolgálati kutya – pórázon vagy anélkül – akkor alkalmazható, ha a testi kényszer alkalmazásának a feltételei fennállnak.
- (2) Szájkosár nélkül szolgálati kutya pórázon akkor alkalmazható, ha az intézet, illetve a fogvatartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, vagy ha az a személyi állomány tagjának az intézkedésével szemben tanúsított aktív ellenállás leküzdéséhez szükséges.
- (3) Szájkosár és póráz nélkül szolgálati kutya
 - a) személyi sérüléssel fenyegető támadás, illetve az életet vagy a testi épséget közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,
 - b) az elzárást töltő személy kivételével a fogvatartott szökésének a megakadályozására, és a megszökött fogvatartott elfogására alkalmazható.
- (4) Kényszerítő eszközként csak az arra kiképzett szolgálati kutyát lehet alkalmazni.”

67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

A BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyákkal kapcsolatos tevékenységének átfogó szabályozója, amely a kutyák beszerzésétől kezdve egészen a szolgálatból történő kivonásukig minden szakmai mozzanatot rögzít. A szabályozás elsődleges célja, hogy egységesítse a bv. intézetekben a kutyás szolgálat működését, meghatározva a kutyák elhelyezésének, élelmezésének és állategészségügyi ellátásának szigorú protokolljait, összhangban az állatvédelmi előírásokkal. Az utasítás részletesen taglalja a kutyavezetők képzését és a kutyák szakirányú (őrző-védő, kábítószer-kereső vagy nyomkövető) kiképzését, valamint előírja az éves minősítő vizsgák kötelezettségét az alkalmasság fenntartása érdekében. Kiemelt hangsúlyt kap a kutyák alkalmazásának jogköre, hiszen a szolgálati kutyák a büntetés-végrehajtásban kényszerítő eszköznek

minősülnek, így alkalmazásuk szabályait a jogszerűség és a biztonság jegyében pontosan definiálja a dokumentum.

A Büntetés-végrehajtás Tanulmányi és Vizsgaszabályzata Szolgálati Kutyavezetők és Kutyák Részére

A tanulmányi és vizsgaszabályzat bevezetése alapvető szakmai szükséglet volt, mivel egy korábban hiányzó, egységes és objektív minőségbiztosítási rendszert teremtett meg. A szabályzat megalkotása előtt a szervezetnek nem állt rendelkezésére ilyen részletességű, minden szakirányra kiterjedő elméleti és gyakorlati teljesítménybírálati rend, amely garantálta volna, hogy a kutyavezetők és a szolgálati kutyák felkészítése azonos standardok alapján történjen.

A szabályzat átfogó módon rendezi a büntetés-végrehajtási szervezet kutyavezetőinek és szolgálati kutyáinak képzési és minősítési rendjét, meghatározva azokat a bírálati szempontokat, amelyek alapján a szakmai munkát értékelni kell. A dokumentum rögzíti a minősítések érvényességi idejét, amely általános esetben egy év. A szabályozás kiter a személyi feltételekre is, előírva a vizsgáztató bírók és a kiképzésvezetők számára a legalább öt éves szakmai gyakorlatot, valamint a pártatlanság érdekében rögzíti az összeférhetlenségi szabályokat.

A képzési folyamatot tekintve a szabályzat pontosan meghatározza az öt különböző szakterület oktatási időkeretét és óraszámait, valamint rögzíti a napi oktatási rendet és a tanítandó tantárgyakat, például a kynológiát, az állategészségtant és a taktikai ismereteket. Szabályozza a vizsgára bocsátás feltételeit, köztük a 90%-os részvételi kötelezettséget, továbbá részletezi a vizsgáztatás pontos menetét a megengedett felszereléseken át egészen a balesetvédelmi oktatásig.

Az értékelési rendszer tekintetében a szabályzat rögzíti az elméleti és gyakorlati vizsgák osztályozási módszerét, a százalékos alapú ponthierarchiát, valamint a sikertelen vizsga esetén irányadó pótvizsgázási lehetőségeket és azok következményeit.

Összegzés

A büntetés-végrehajtási szervezet kutyás szolgálata az 1970-es évek formálódó gyakorlatától napjainkra egy szabályozott, nélkülözhetetlen biztonsági elemmé vált. A kutyavezető és az állat közötti szoros bizalmi kapcsolat, valamint a folyamatos szakmai kontroll biztosítja, hogy a kutyás egységek ott is eredményesek maradjanak, ahol a technikai rendszerek lehetőségei véget érnek. Napjainkban a szolgálati kutyák bv. intézetekben történő alkalmazása a dinamikus biztonság kulcseleme, amely egyszerre szolgálja a fogvatartás biztonságának fenntartását, valamint a személyi állomány védelmét.

Felhasznált irodalom

67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

A Büntetés-végrehajtás Tanulmányi és Vizsgaszabályzata Szolgálati Kutyavezetők és Kutyák Részére

Boglyasovszki Csaba – Frigyer László – Gregori Attila – Silling István – Czár Vendel (2007): A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Kutyás felügyelőinek és kutyatelepének prospektusa. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest

Janza Frigyes – Koskovics István – Kovács Róbert – Kovács Zsolt – Matlag Ferenc – Suszter Ferenc – Szilágyi Zoltán – Szinák János (2000): A kutyakiképzés alapjai. ORFK Kutyavezető-képző Iskola

Kovács György (2003): A vadak ura. Magyarországi Német Juhászkutya Klub, Budapest